

Библиографический список

1. Материалоёмкость продукции и эффективность общественного производства / Под ред. А.М. Фалькова. — Ленинград: Изд-во Ленинградского университета, 1981. — 72с.
2. М. Башун. Экономико-математическое моделирование процесса управления запасами предприятия / М. Башун // Схід. — 2008. — №2. — с. 43–45;
3. Пути эффективного управления оборотными активами промышленных предприятий/ В.П. Кодацкий. // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — №4. — с. 149–154;

ДАВЛІАНІДЗЕ Г.А., ст. гр. ЕГП-06

Наук. кер.: Кучер В.А., к.е.н., доц.

ДВНЗ "Донецький національний технічний університет",

м. Донецьк

ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИДОБУТКУ ВУГІЛЛЯ

Рассмотрены понятие инновационной деятельности в развитии экономики Украины, классификация и взаимосвязь инновационных процессов.

Актуальність. У колишніх соціалістичних країнах поняття "інновація" широко не застосовувалося. У спеціальній літературі й офіційних документах найбільше часто використовувалися поняття "керування науково-технічним прогресом", "упровадження досягнень науки і техніки у виробництво" і т.п., що було характерною рисою централізовано керованої економіки [1]. У нашій країні проблему керування науково-технічним прогресом намагалися вирішувати адміністративно-організаційним шляхом, тобто вишукуючи такі організаційні форми, де наука і виробництво були б органічно з'єднані [2]. Спочатку надії покладалися на комплексні інститути, що включають дослідницькі, дослідно-виробничу і проектно-конструкторську частини, що дозволяють перетворити дослідницький звіт у технічну документацію. Але залишався неподоланим головний бар'єр — перехід до серійного виробництва. Вихід бачився в створенні науково-виробничих об'єднань. Однак єдності так і не вийшло — виробництво залишилося виробництвом, наука — наукою. Досвід успішної діяльності західних фірм свідчить про те, що між наукою і виробництвом повинна бути сполучна ланка [3]. Було замічено, що в цілому ефективність інноваційного процесу забезпечується навіть не стільки результативністю кожної стадії, скільки надійністю "стиків", швидкістю переходу від будь-якої попередньої до наступної, скороченням інтервалів між стадіями, максимально сполучаючи їх у загальному процесі. Таким чином, сучасне підприємство, функціонуючи в складному суспільно-економічному середовищі, повинне прагнути до створення і впровадження різного роду інновацій, що забезпечують його ефективність у ринковій економіці.

Ціль дослідження: значення інноваційної діяльності в розвитку економіки України.

Основна частина. Як ні парадоксально, але саме в даний час Україна переживає бум новаторства: на зміну одним формам і методам керування економікою приходять інші. Йдуть процеси приватизації, акціонування, розвитку нових організаційних форм господарювання і фінансової діяльності; формуються ринки цінних паперів, капіталу й інновацій, праці і т.д. [4]. У цих умовах інноваційною діяльністю буквально змушені займатися всі організації, усі суб'єкти господарської діяльності від державного рівня керування до знову створених підприємств у сфері малого бізнесу.

Згідно Закону України "Про інвестиційну діяльність" інноваційна діяльність як

одна із форм інвестиційної діяльності здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає:

- випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;

- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат;

- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;

- розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища.

Незважаючи на те що специфіка і функції технологічних, продуктових, управлінських і інших нововведень, їхня роль у поступальному русі суспільства вивчаються сьогодні досить активно, у сучасній літературі і повсякденному житті відсутня загальноприйнята термінологія в області інноваційної діяльності. Однак у цілому при різних або близьких за змістом визначеннях сутність цієї категорії багатьма авторами розуміється однаково: усі єдині в тім, що інновація завжди зв'язана з прогресом.

Для з'ясування змісту такої важливої категорії, як інновація, приведемо ряд визначень, запропонованих відомими фахівцями в області керування, а також організаціями, що мають безпосереднє відношення до питань використання досягнень науки і техніки у виробництві.

Насамперед, необхідно відзначити, що в науковій літературі сформувалося два підходи до інновації: широкий і вузький. При широкому підході інновації — це всілякі зміни, упровадження нових або удосконалених рішень у техніку, організацію, процес постачання або збуту, громадське життя і т.д.

Саме по собі поняття "інновація" з'явилося вперше в наукових дослідженнях культурологів ще в XIX столітті й означало введення деяких елементів однієї культури в іншу. І тільки на початку XX століття стали вивчатися закономірності технічних нововведень.

Основою будь-яких міркувань щодо трактування інновації є класичне визначення цього явища, запропоноване Й. Шумпетером, що під інновацією розуміє "непостійне проведення нових комбінацій" у наступних випадках:

- упровадження нового товару, тобто товару, з яким споживачі ще не знайомі, або новин різновиду якогось товару;

- упровадження нового методу виробництва, тобто методу, ще не випробуваного практично в даній галузі виробництва;

- відкриття нового ринку, тобто ринку, на якому дана галузь промисловості даної країни колись не була присутня, незалежно від того, чи існував до цього даний ринок або його не було;

- оволодіння новим джерелом сировини або напівфабрикатів незалежно від того, чи існував уже це джерело або ж він тільки що був створений;

- проведення нової організації якої-небудь промисловості, наприклад, завоювання позиції монополіста або її втрата.

Таким чином, на думку Й. Шумпетера, інновацію відрізняють технічний, економічний і організаційний характер, а як предмет можуть виступати продукт, виробничий процес, а також організація за умови, що вони є новими і впроваджені.

На базі дефініції Й. Шумпетера виник ряд варіантів цього визначення, причому вони звичайно представлені трьома напрямками: функціональним, атрибутивним і предметним. При функціональному підході акцент робиться на показі інновації як процесу свідомого здійснення змін у техніку, технології й організації праці. Таке бачення помітне в приведеному визначенні самого Й. Шумпетера.

Атрибутивний підхід зводиться до розгляду інновації як однієї з можливих реакцій підприємства на суспільні потреби або ж соціальний підхід, коли нововведення стає елементом соціально-економічного прогресу.

Предметний підхід стосується цілої сукупності виробів, процедур і методів, що характеризуються визначеними рисами. Такий підхід до інновації характерний для П.Р. Уайтрафельда і Р.Т. Лап'єра. На думку останнього, інновація "виражається в: застосуванні нових видів інструментів або ж нових принципів використання інструментів; упровадженні нового технологічного процесу або нової процедури: застосуванні нового виду сировини або ж матеріалу; використанні нового місця або території, раніше невідомих, у здійсненні нової дії".

Особливо слід зазначити підхід до поняття інновації П. Друкера: "інновація є специфічним інструментом заповзятливостю-дією, що додають ресурсам нові можливості створення багатства". Далі П. Друкер затверджує, що підприємці за допомогою інновації перетворюють зміну в оказію для початку нової господарської діяльності або ж для пропозиції нових послуг. Він підкреслює, що "інновація не повинна бути технічною, вона повинна бути чимось матеріальним".

Усю сукупність процесів (явищ), що відбуваються на підприємствах різних галузей народного господарства, можна умовно поділити на дві групи – традиційні та інноваційні. Традиційні процеси (явища) характеризують звичайне функціонування народного господарства, його галузей і підприємств, а інноваційні — розвиток останніх на якісно новому рівні. Протягом тривалого періоду, коли економіка функціонувала й розвивалася переважно за рахунок екстенсивних факторів (застосування постійно зростаючого обсягу суспільних ресурсів — персоналові, виробничих фондів), у виробництві домінували традиційні еволюційні процеси. Оскільки екстенсивні фактори практично собі вичерпали або стали економічно не вигідними, розвиток та інтенсифікація сучасного виробництва мають базуватися переважно на нових рішеннях у галузях технології, техніки, організаційних форм і методів господарювання. Опрацювання, прийняття та реалізація таких рішень і становлять зміст інноваційних процесів. У загальному розумінні інноваційні процеси, що мають місце в будь-якій складній виробничо-господарській системі, є сукупністю прогресивних, якісно нових змін, що безперервно виникають у часі та просторі.

Результатом інноваційних процесів є новини, а запровадження їх у господарську практику визнається за нововведення. Інноваційні процеси започатковуються певними галузями науки, а завершуються в сфері виробництва, сприяючи прогресивним змінам останнього. Первісними імпульсами запровадження новин (нововведень) на підприємствах служать не тільки суспільні споживи й результати фундаментальних наукових досліджень, а й використання зарубіжного прогресивного досвіду в галузі технології та організації виробництва, сучасних форм господарювання. За своїм характером інноваційні процеси, новини й нововведення поділяються на взаємозв'язані види (див. рис. 1).

Технічні новини і нововведення проявляються у вигляді нових продуктів (виробів), технологій їхнього виготовлення, засобів виробництва (машин, устаткування, енергії, конструкційних матеріалів). Організаційні нововведення охоплюють нові методи й форми організації усіх видів діяльності підприємств та інших ланок суспільного виробництва (організаційні структури управління сферами науки та виробництва, форми організації різних типів виробництва й колективної праці тощо);

економічні — методи господарського управління наукою та виробництвом через реалізацію функцій прогнозування і планування, фінансування, ціноутворення, мотивації та оплати праці, оцінки результатів діяльності;

соціальні — різні форми активізації людського чинника (професійна підготовка й підвищення кваліфікації персоналові, передовсім керівного складові всіх рівнів; стимулювання творчої діяльності; поліпшення розумів і постійне підтримування

високого рівня безпеки праці; охорона здоров'я людини та охорона довкілля; створення комфортних умов життя тощо);

юридичні — нові і змінені закони та різноманітні нормативні правові документи, що визначають і регулюють усі види діяльності підприємств та організацій.

За масштабністю і силою впливу на ефективність діяльності певних ланок суспільного виробництва всі новини та нововведення можна об'єднати в дві групи — локальні (поодинокі, окремі) глобальні (великомасштабні). Якщо локальні новини (нововведення) ведуть переважно до еволюційних перетворень у сфері діяльності підприємств і через це не справляють якогось істотного впливу на ефективність функціонування та розвитку цих підприємств, глобальні, що здебільшого є революційними (принципово новими), кардинально підвищують організаційно-технічний рівень виробництва, а завдяки цьому забезпечують суттєві позитивні зрушення в економічних і соціальних процесах.

На початку реформування економіки паливно-енергетичний комплекс України опинився в кризовому становищі, що згодом усе більш ускладнювалося. Головною причиною цього з'явилася різке скорочення об'ємів видобутку вугілля — єдиного енергоносія країни, запаси якого в надрах достатні на сотні років.

Падіння видобутку супроводжувалося зниженням усіх найважливіших техніко-економічних узагальнюючих показників вугільного виробництва і часток — на окремих технологічних процесах. Так, з 1991 по 1996 р. продуктивність праці робітника по видобутку знизилася на 22,9%, собівартість вугілля (у стабільній валюті) зросла на 43,1%, середнє добове навантаження на очисній вибій зменшилися з 270 до 2-45 т. у тому числі в КМЗ на пологих і похилих шарах з 456 до 385 т, а на крутих з 120 до 65 т. Значно скоротилися середні темпи проведення основних підготовчих вироблень і інші показники.

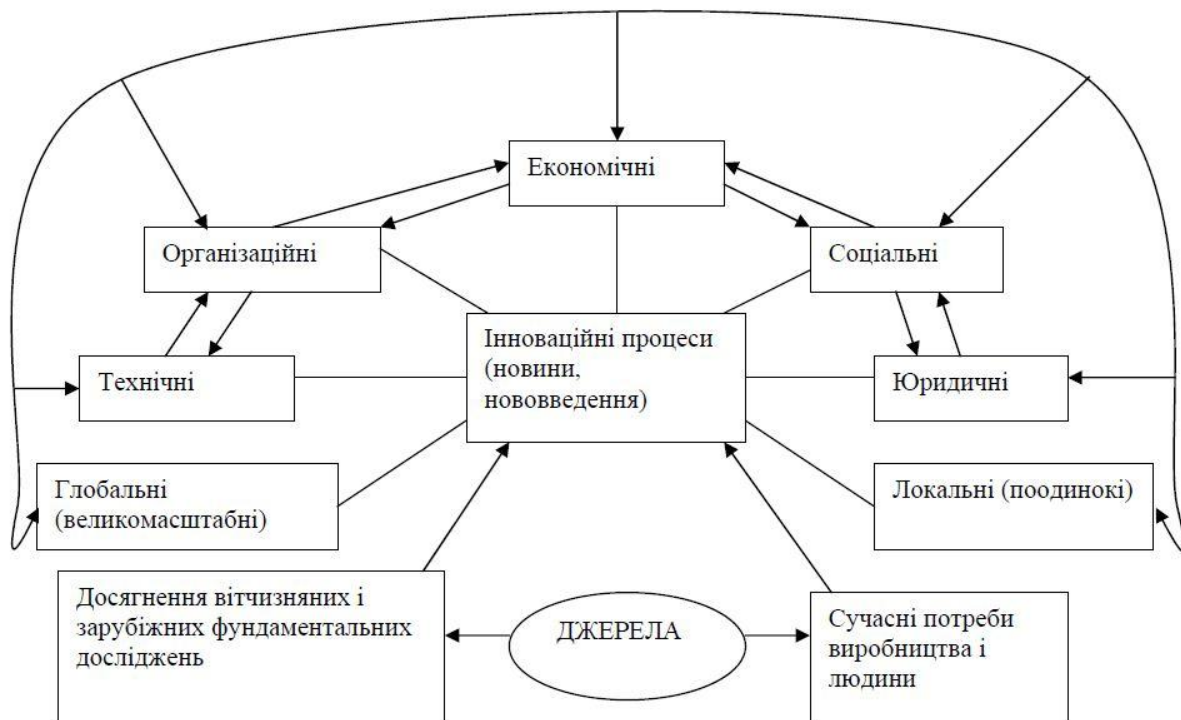

Рис. 1. Джерела, класифікація і взаємозв'язок інноваційних процесів (новин, нововведень).

Причини таких явищ досить різноманітні: від гірничо-геологічних факторів до соціально-економічної ситуації в країні. Однак глобальною причиною є незадовільна інвестиційна політика стосовно вугільної галузі з боку держави. Тому в останні роки практично не проводилася реконструкція шахтного фонду, був відсутній уведення нових потужностей, технічне переоснащення шахт і основних технологічних процесів видобутку вугілля вироблялося в незначних масштабах.

Висновки. Економічний ріст будь-якої конкретної шахти, досягнення рентабельної роботи, не говорячи вже про виживаність у жорстких умовах ринку, можуть бути забезпечені за рахунок цілеспрямованої й економічно обґрунтованої господарської політики. І тут найважливішим, якщо не єдиним, є технічне переоснащення вугільного виробництва. Інші економічні заходи організаційного й комерційного характеру не можуть забезпечити значних результатів, якщо вони не ґрунтуються на подоланні технічної відсталості підприємства.

Бібліографічний список

1. **Бариленко В.И.** Совершенствование анализа себестоимости промышленной продукции. — Саратов: Изд. Сарат. ун-та, 1984. — 69 с.
2. **Амоша А.И.** Инновации в производстве: социально-экономический аспект. — К.: Наук. думка, 1992. — 192 с.
3. **Голов С.Ф., Ефименко В.И.** Учёт и контроль затрат: пути развития // Бухгалтерский учет. — 1991. — №11. — С. 8–11.
4. **Петрова В.И., Видяник В.И., Сыч Ю.Н.** Совершенствование методов бухгалтерского учета и экономического анализа. — М.: Финансы и статистика; Будапешт: Изд-во ун-та экон. наук, 1985. — 239с.

ГНАТЕНКО О.В., ЯМЧИНСЬКИЙ О.Л., ст. гр. Ф-54
Наук. кер.: Антонюк Н.А., асист.
Сумський державний університет,
м. Суми

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АПК УКРАЇНИ

Проанализировано состояние АПК Украины за последние годы, рассмотрена проблематика отрасли, предложена концепция аграрных трансформаций.

Актуальність. Україна має значний геополітичний і ресурсний потенціали, що дозволило б зайняти їй одне з лідируючих місць у світі. Однак неефективна реалізація даних потенціалів ставить хрест на попередній оптимістичній ноті.

Значимість продукції АПК у забезпеченні продовольчої безпеки країни та вирішенні економічних аспектів у регіоні вимагає не тільки теоретичного обґрунтування подальшого її розвитку, але й практичних заходів, щодо реалізації стратегії формування ринку продукції АПК. Втрата Україною позицій на світовому ринку продукції АПК, низька конкурентоздатність продукції вітчизняних виробників зумовлена недостатньо обґрунтованою і невдало реалізованою аграрною реформою, недосконалою системою ринкових відносин, відсутністю обдуманих напрямків стратегічного АПК.

Процеси глобалізації економіки вимагають вибору інноваційної моделі подальшого розвитку нашої держави. У найближчій перспективі саме завдяки інноваціям можливе економічне зростання. Посилення інтеграції науки з виробництвом, широке впровадження наукових досягнень у практику роботи аграрних